

הסוגיא השישית – מחשיך עליהן ומביאן (צו ע"א 40-45)

מחשיך עליהן ומביאן ;
ואמאי? נייעילינדהו זוג זוג!

אמ' רב יצחק בריה דרב יהודה,
לדידי מיפרש' לי מיניה דאבוי:
כל שאלו מכניסן זוג זוג וכלות קודם שקיעת החמה – מכניסן זוג זוג;
ואם לאו – מחשיך עליהן ומביאן.

חילופי הנוסחאות

[4] **דאביי** בכל יתר עדי הנוסח: "דאבא", ומבחינת סדר הדורות בלתי אפשרי שרב יצחק בריה דרב יהודה, בן הדור השלישי, ימסור בשם אביי, בן הדור הרביעי. וכבר קבע בעל דקדוקי סופרים (קפח ע"ב, אות ק) שגירסת כ"י אוקספורד טעות סופר היא (החילוף הגרפי בין 'אביי' ל'אבא', קל).

מסורת התלמוד

[3] אמ' רב יצחק בריה דרב יהודה לדידי מיפרש' לי מיניה דאבא עירובין פ ע"ב.

רש"י

דכריכן טובא כי הדדי, ואין שנים שנים קשורים. ואי לאו שאינם כלות קודם שקיעת החמה, דהואיל והוא צריך לטרוח ולהזור משתהשך, מחשיך מעכשיו עליהם יחד.

פירוש הסוגיא

תקציר

בסוגייתנו מובא סיוגו של רב יהודה, אביו של רב יצחק, לקביעת משנתנו "מחשיך עליהם ומביאן". בדבריו אִפשר/חייב רב יהודה להכניס במקרים מסוימים את התפילין הכרוכות או הצבותות.

מבוא

את פסיקתה של משנתנו: "מחשיך עליהם ומביאן", הסביר רי"ן אפשטיין (מבואות לספרות התנאים, עמ' 319) על פי התובנה ש"צבתים וכריכות – וודאי חדשים" ולכן אין טעם אלא להחשיך עליהם, כלומר להישאר עמם ולהכניסם רק אחר צאת השבת. ברם חזקה זו שאפשטיין מציג, כאילו 'צבתים וכריכות' = חדשות, אינה הכרחית כלל וכלל. אדרבה, אם צדק אפשטיין, מדוע לא אמרו שבחדשות צריך להחשיך, וכפי שהקשו בעלי התוספות (צז ע"א, ד"ה תימה)?! ושמה ניתן להציע שמכיוון שאסור להתיר קשר בשבת,¹ ממילא אין כל אפשרות להציל תפילין צבותות או כרוכות דרך מלבוש.

כל שאלו מכניסן זוג זוג וכלות קודם שקיעת החמה מכניסן זוג זוג
ואם לאו מחשיך עליהן

רב יהודה, אביו של רב יצחק, סייג את קביעת משנתנו ואִפשר/חייב – במקרים מסוימים – להכניס את התפילין הכרוכות או הצבותות. מסתבר לקבל את הסברו של רש"י שלפיו רב יהודה סבר שאין כל בעיה הלכתית להכניס את התפילין הכרוכות אלא "דהואיל והוא צריך לטרוח ולחזור משתחשך – מחשיך מעכשיו עליהם, יחד" (רש"י צז ע"א ד"ה ואי לאו).